

О.О. Другов, канд. екон. наук, доц., Львівський інститут банківської справи Університету банківської справи НБУ

ШЛЯХИ ПОКРАЩАННЯ ЯКОСТІ ПОРТФЕЛЯ ПРОБЛЕМНИХ ПОЗИК УКРАЇНСЬКИХ БАНКІВ

Погіршення фінансово-економічної ситуації в Україні, викликане низкою загальносвітових та внутрішньоукраїнських факторів, призвело до погіршення платоспроможності населення та фірм. Унаслідок цього протягом жовтня 2008 – лютого 2009 р. у більшості банків спостерігається зниження рівня сплати платежів за наданими кредитами. Окрім погіршення показника повернення валютних позик населенню, знизився показник виплат за іншими банківськими кредитними продуктами. Далеко не всі фірми здатні зараз повністю розраховуватись зі своїми зобов'язаннями, не всі позичальники – фізичні особи, що мали гривневі позики, внаслідок погіршення фінансового стану, спроможні задовольняти в повному обсязі вимоги банків.

Підсумовуючи результати проведеного аналізу кредитного портфеля українських банків, відзначимо, що за останні 9 місяців його обсяги збільшились, але це відбулось переважно за рахунок збільшення обсягів позик, наданих населенню у ВКВ, що викликано девальвацією гривні. Небезпечним явищем є різке зростання обсягів прострочених позик.

Результати дослідження сучасного стану банківської системи України дозволили виділити фактори, що призвели до погіршення якості портфеля банківських позик:

- погіршення фінансового стану експортноорієнтованих підприємств;
- зменшення попиту на імпорتنу продукцію;
- девальвації гривні стосовно основних світових валют;
- погіршення рівня доходів населення.

Розв'язання усього комплексу зазначених проблем, які спричинили різке погіршення якості портфеля позик українських банків, потребує використання світового досвіду. Виходячи з його аналізу, заходом до покращення якості банківських активів може стати створення спеціальної інституції з викупу проблемних банківських позик – “тимчасового банку”.

Підсумовуючи проведені дослідження, можна зробити такі висновки. Незважаючи на комплекс заходів, що застосовується Національним банком України для стабілізації роботи банківської системи, якість наданих нею кредитів погіршується.

Для часткового розв'язання цієї проблеми, враховуючи світовий досвід, доцільно створити спеціальну інституцію, що викуповуватиме проблемні кредити у банків, а натомість надаватиме їм фінансову компенсацію, з розрахунком на подальший їх продаж інвесторам.

Представники Національного банку України та Кабінету Міністрів України виносили це питання на обговорення, однак концепція, що розглядалась, не була схвалена через низку причин. Серед них – сумніви щодо ефективності його роботи та наявність потенційних корупційних схем, в яких він може бути задіяний.

Для подолання зазначених недоліків, виходячи зі світового досвіду та особливостей його застосування в Україні, запропоновано:

- реалізовувати схему діяльності “тимчасового банку” на умовах зворотного продажу. Окрім того, обслуговування позик доцільно залишати у банках, що їх продають, на умовах комісії;
- для підвищення ефективності роботи “тимчасового банку” доцільно залучити до його створення приватних інвесторів, що покращить якість розпорядження коштами;
- потрібно розробити чіткі критерії оцінки реальної вартості кредитів, що викуповуються, що дасть змогу зменшити можливості використання корупційних схем;
- вважати кошти Національного банку України та кошти приватних інвесторів джерелами фінансування створення “тимчасового банку”.